



KORXONADA AMALGA OSHIRILGAN INVESTISIYA LOYIHASI

Timur Tursunov Toxirovich

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining 70411202 – Loyiha boshqaruvi (Project Management) magistratura mutaxassisligi sirtqi ta'lim shakli tinglovchisi "Uzbektelekom" AK kapital kurilish departamenti direktori

Annotatsiya: Investitsiya faoliyati inson moliyaviy faoliyatining asosiy turlaridan biri hisoblanadi. Iqtisodiyotni shakllantirish salohiyati va mamlakatni moliyaviy sog'lomlashtirishga erishish ko'p jihatdan davlatga investitsiyalar oqimi bilan belgilanadi. Ushbu maqola mualliflik investitsiyalarini tasniflashni taklif qiladi. Mualliflar asosiy kapitalga qo'yilgan investitsiyalar hajmi bo'yicha statistik ma'lumotlarni tahlil qildilar, investitsiyalarning asosiy maqsadlari, omillari va muammolarini aniqladilar. Maqolada investitsiya jarayonining asosiy bosqichlari ko'rsatilgan, investitsiya loyihalari va ularni moliyalashtirish manbalarining original tasnifi ishlab chiqilgan, shuningdek, investitsiya loyihalarini amalga oshirishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarning asosiy toifalari ko'rsatilgan. Ishda investitsiya loyihasining hujjatli shakli - biznes-rejaning asosiy bo'limlari tavsifi berilgan. Maqola mualliflarining fikriga ko'ra, moliyaviy va nomoliyaviy aktivlarga investitsiya qilish samaradorligini baholash va natijalarini dastlabki modellashtirish vositalarini shakllantirish investitsiya jarayoni ishtirokchilarining xavf darajasini va salbiy kutishlarini kamaytirishga yordam beradi va qabul qilishni osonlashtiradi. investitsiya qilishda maqbul qarorlar. Shunday qilib, investitsiya salohiyatining ahamiyatini va undan investitsiya faoliyatida foydalanish rentabelligini oshirish mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirish uchun sharoit yaratish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: Investitsiyalar; investitsiya loyihasi; investitsiya jarayoni; boshqaruv; qaror qabul qilish jarayoni; investitsiya maqsadlari; investitsion muammolar; investitsion risklar; investitsiya loyihalarini moliyalashtirish; samaradorlik belgisi.

Korporativ iqtisodiyotda tashkilotlarning (korxonalarining) operatsion, moliyaviy va investitsiya faoliyati korporativ tuzilmalarni rivojlantirish vazifalari va maqsadlarini, texnik, iqtisodiy va moliyaviy ko'rsatkichlarni o'z ichiga olgan puxta tayyorlangan, batafsil va aniq tuzilgan hujjat shaklida taqdim etiladi. Shunday qilib,



investitsiya loyihasi korporatsiyani rivojlantirish, uning raqobat muhitida hayotiyligini ta'minlash bo'yicha ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi va tashqi investorlardan moliyaviy investitsiyalarni olishning muhim vositasidir.

Korxonaning investitsiya siyosati minimal risk bilan maksimal rentabellikning optimal kombinatsiyasi talablariga javob beradigan loyihalarni o'z ichiga olganligi haqidagi bayonot korxonadan tashqaridagi investorlar - investitsiya kompaniyalari, tijorat banklari va mablag'lari bo'lgan boshqa investorlarga nisbatan adolatlidir, lekin hech qanday tarzda ularni aniq maqsadda ishlatish zarurati bilan bog'liq emas. Ular uchun, haqiqatan ham, asosiysi, foyda ko'proq, xavf kamroq va xavfning ortishi rentabellikning ko'p marta ortishi bilan qoplanishi kerak. Korxonaning investitsiya siyosatini shakllantirishda ushbu talablar hisobga olinishi mumkin, ammo hal qiluvchi ahamiyatga ega emas. Korxonada uchun investitsiya siyosati uzoq muddatli istiqbolda korxonaning raqobatbardoshligini va moliyaviy barqarorligini ta'minlash vazifasiga bo'ysunadi. Shuning uchun u umume'tirof etilgan ma'noda ta'sir ko'rsatmaydigan, ya'ni ularni amalga oshirish foyda yoki daromadni oshirish shaklida to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatmaydigan, lekin tashkilotning barqaror ishlashini ta'minlash uchun zarur bo'lgan loyihalarni o'z ichiga olishi mumkin. korxonada. Bunday hollarda, loyihaning ta'siri, agar loyiha amalga oshirilmaganda muqarrar bo'ladigan yo'qotishlarning oldini olishdir. Ba'zan loyihani amalga oshirishdan hech qanday ko'rinadigan samara bo'lmaydi, uni amalga oshirish xarajatlari hatto o'zini oqlamaydi, lekin uni investitsiya dasturiga kiritish zarur, chunki aks holda korxonaning raqobatbardoshligi xavf ostida. Shunday qilib, investitsiya siyosatini shakllantirish murakkab jarayon bo'lib, u uslubiy tavsiyalarda keltirilgan "daromad-xavf" nisbatining standart bahosiga umuman tushmaydi, biroq bir qator omillarni, shu jumladan o'ziga xos omillarni hisobga olishni talab qiladi. har bir korxonada. Investitsiya siyosati investitsiya faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi va nazorat vazifalari yoki ko'rsatkichlarini o'z ichiga olmaydi. Investitsion siyosat maqsadlariga erishish investitsiya dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish bilan ta'minlanadi. Agar investitsiya siyosati investitsiya faoliyatining asosiy yo'nalishlari, maqsad va vazifalarini belgilab bersa, investitsiya dasturi batafsil va har tomonlama asoslab berilgan aniq harakatlar rejasidir. Investitsiya siyosati uni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan barcha ehtiyoj va imkoniyatlarni oldindan ko'ra olmaydi, lekin ular investitsiya dasturlarida hisobga olinishi mumkin va kerak. Bundan tashqari, investitsiya dasturini uning tarkibiga kiritilgan investitsiya loyihalarining mexanik yig'indisi deb hisoblash mumkin emas, chunki u vazifalar va kutilayotgan natijalar nuqtai nazaridan bir qator loyihalarni



amalga oshirishning sinergik samarasini aks ettiradi, ya'ni. bir qator loyihalarni amalga oshirishning yakuniy natijasi ularning har birini amalga oshirish natijalari yig'indisidan kattaroq bo'lishi mumkin. Masalan, yangi mahsulot yoki tovarning yangi assortimentini ishlab chiqarishni o'zlashtirish loyihagini amalga oshirish gorizontall integratsiyalash maqsadida o'xshash profildagi korxonani sotib olish bilan bevosita bog'liq emas, balki uni yanada chuqurroq ixtisoslashtirish imkonini berishi mumkin. tarkibiy bo'linmalar va buning natijasida ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va umuman kompaniyada mehnat unumdorligini oshirish. Bu ta'sir mazkur loyihalarning har birida alohida aks ettirilmaydi, balki investitsiya dasturida o'z aksini topadi.

Loyihani shakllantirish korxonaning hozirgi holatini o'z ichiga oladi va uning kelajakdagi operatsion faoliyati uchun eng ustuvor yo'nalishlarni belgilaydi. Tahlil natijasi korxonaga uchun eng muhim muammolarni hal qilishga qaratilgan biznes g'oya shaklida rasmiylashtiriladi. Keyinchalik, loyiha tsiklining yakuniy bosqichida ulardan eng maqbuli bo'yicha qaror qabul qilish, loyihani ishlab chiqish tajribasini umumlashtirish va namunaviy loyihalar ro'yxatini tuzish uchun bir nechta investitsiya loyihalarining foydaliligi va maqsadga muvofiqligini parallel ravishda ishlab chiqish amalga oshiriladi.

Har qanday loyihaning muqarrar jihati uning ekologik ahamiyatidir. Shuning uchun investitsion loyihalashda atrof-muhitni tahlil qilish zaruriy element hisoblanadi, chunki sanoat loyihalari tabiatan doimo atrof-muhitning ifloslanishi bilan bog'liq va shuning uchun tahlilning ushbu qismi juda muhimdir. Moliyaviy mezonlardan foydalangan holda hal qilinishi va asoslanishi kerak bo'lgan asosiy dilemma - bu loyiha variantlaridan qaysi biri ustunlik berishdir. Ushbu muammoni hal qilish uchun loyihaning asosli texnik-iqtisodiy asoslarini taqdim etish kerak.

Har qanday loyiha, hatto uni amalga oshirishning ob'ektiv zarurati shubhasiz bo'lsa ham, uni investitsiya dasturiga kiritishdan oldin har tomonlama har tomonlama baholanadi:

- loyihaning texnik darajasi, taklif etilayotgan texnik vositalar va texnologik yechimlar, ularning eng yangi fan va texnika yutuqlariga muvofiqligi baholanadi; loyihani amalga oshirishning maqsadga muvofiqligi shubha ostida bo'lmasligi mumkin, lekin uni amalga oshirish usullari eng oqilona va samarali bo'lishi kerak;

- loyihaning texnik-iqtisodiy asosi beriladi, korxonaning tarmoq xususiyatlariga mos keladigan qabul qilingan ko'rsatkichlar hisoblab chiqiladi;

- loyihaning samaradorligi baholanadi - tijorat, byudjet, ijtimoiy; uning ekologik oqibatlari aniqlanadi;



- loyihani amalga oshirishning mumkin bo'lgan xatarlari aniqlanadi va ularga baho beriladi. Loyihani amalga oshirish bosqichiga alohida e'tibor berilishi kerak loyiha to'liq ishga tushgunga qadar biznes g'oyalarning haqiqiy rivojlanishini o'z ichiga oladi. Chunki bu bosqich loyihani amalga oshirishning asosiy qismini o'z ichiga oladi, ya'ni pirovardida loyiha tomonidan ishlab chiqarilgan pul mablag'larining kirish va chiqishlari dastlabki investitsiyalarni qoplash va investorlar istagan investitsiya daromadini ta'minlash uchun yetarli ekanligini tekshirishdan iborat.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, investitsiya loyihasi ishlarning hozirgi holatini baholash, loyihani amalga oshirish qay darajada maqsadli ekanligini aniq tasavvur qilish va korporativ tuzilmalarning investitsiya siyosatini shakllantirish jarayonini rejalashtirish imkonini beradi. Shunday qilib, zamonaviy sharoitda investitsiyalarni rejalashtirish potentsial investorlarni, kreditorlarni, mijozlarni va investitsiya faoliyatining boshqa ishtirokchilarini jalb qilishning umume'tirof etilgan ommaviy shakli bo'lib, ularda maqbul xarajatlar va iqtisodiy va tashqi iqtisodiy samaraga erishish uchun ishtirok etishga taklif qilinadi. xavfning eng past darajasi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Vaxabov A.V. Milliy iqtisodiyotni modernizatsiyalash va tarkibiy o'zgarishlarni optimallashtirishda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati. // «iqtisodiy barkarorlikka erishishda modernizatsiyalash va iqtisodiy mutanosibliklarni ta'minlash muammolari» nomli amaliy konferensiya, 2016 yil 27 apreli.
2. M.Spence, R.Dobbs. The era of cheap capital draws to a close. Mckinsey Global Institute. February 2011.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 27 dekbrdagi «O'zbekiston Respublikasining 2017 yilgi asosiy makroiqtisodiy kursatkichlari prognozi va Davlat byudjeti parametrlari to'grisida»gi PP-2699-son qarori.